

Rozhýbaný kraj

Júl / 2019

 KOŠICKÝ
SAMOSPRÁVNÝ
KRAJ

Leto plné zážitkov

V Košickom kraji sa počas leta rozhodne nudíť nebudete. Folklorne podujatia, živé sochy, výstavy či oddych pri vode. Aj na to sa počas prázdnin môžete tešiť.

Letné maličkosti

Nedávno som čítal jednu z kníh Gilberta Chestertona, v ktorej popisuje, aké krásne je tešiť sa aj z najmenších maličkostí. Napríklad z takej pavučiny v rohu izby. Uznávam, niekoho môže chytiť panika, moja manželka by mi už isto tlačila do rúk metlu. Nuž, ale aj obdiv k tej drobnej dokonalosti, niekedy všednej, nás môže nadchnúť.

Posledné týždne a mesiace ma nadchlo, ako sme na východe perfektne zvládli svetový šampionát v hokeji, hokejbale, ale aj Art Film Fest. To azda nie je maličkosť. Keď sa spojíme, vieme veľké veci. A preto treba aj vypnúť, oddychovať a tešiť sa z drobností.

Nás na úrade napriek dovolenkám čaká v lete veľa práce – boj so suchom, opravy ciest, príprava na nový školský rok.

Pre Chestertona sú dokonalou maličkosťou pavučiny, pre mňa, keď je náš kraj v pohybe.

Rastislav Trnka

predseda KSK
rastislav.trnka@vucke.sk

Aj vy môžete pomôcť. Stačí málo. Napríklad, že si urobíte výlet v našom kraji. Objavíte prírodné a historické poklady, ktoré máme doma a rozhýbete aj župnú ekonomiku a turizmus. Alebo k nám pozvite blízkych a známych z iných končín a pochváľte sa. V tomto čísle novin máme pre vás pár tipov, možno vás inšpirujú.

Azda sa niekde na letných túrach stretne. Neváhajte ma zastaviť a povedať mi, ako sa vám doma páči alebo nepáči. Pre Chestertona sú dokonalou maličkosťou pavučiny, pre mňa, keď je náš kraj v pohybe. Prajem vám krásne leto, dovolenky a prázdniny.

Obsah

Bárta býva v Bratislave, no stále fandí HC Košice

Art Film Fest si nenechal ujsť ani herec a rodák z Košíc, Alexander Bárta. Prečítajte si, ktoré miesta v našom kraji odporúča na výlet a kam sa chystá na dovolenku.

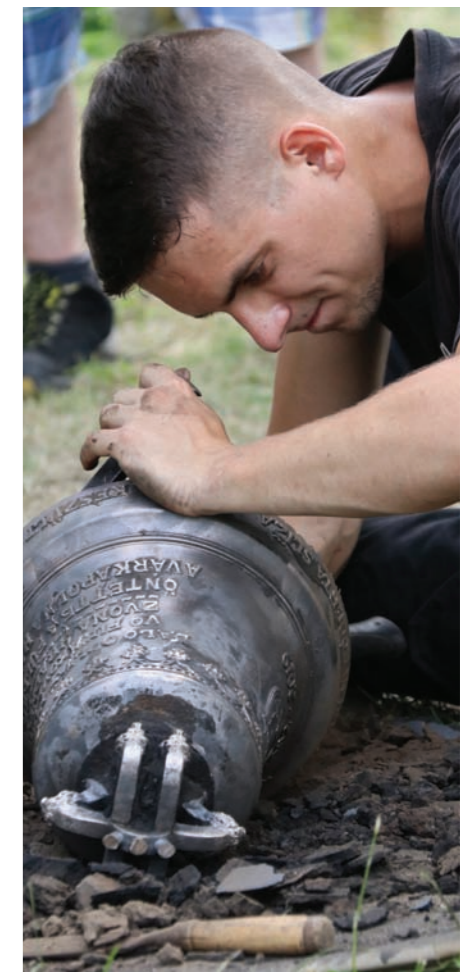
str. 3 - 4

Leto v Košickom kraji

Ak ešte nemáte plány, ako vyplniť letné dni, ponuka kultúrnych a spoločenských akcií v našom kraji je aj tento rok bohatá. Vybrať sa môžete napríklad na Viniansky hrad, kde vďaka krajskému dotačnému programu Terra Incognita pribudol stredoveký žerjav.

str. 7 - 9

Otvorili sme remeselnícky inkubátor

Košický samosprávny kraj otvoril prvý Remeselnícky inkubátor na Gemeri. Pomôcť má lokálnym remeselníkom z celého košického kraja zvýšiť kvalitu ich tradičných remeselných produktov. Okrem marketingu, reklamy a úspešnej prezentácie sa dozvedia viac aj o legislatíve a podnikaní.

str. 13 - 14

Rozhovor

s Alexandrom Bártom

Prestahovanie Art Film Festu do Košíc bolo dobrým nápadom.

Herec Slovenského národného divadla obľubuje Spiš, odporúča výlet do kaštiela v Betliari a pekné spomienky má aj na túry v Zádielskej doline.

Čo si s odstupom času myslíte o presťahovaní Art Film Festu z Trenčianských Teplíc do Košíc? Bol to dobrý nápad?

Myslím si, že to bol veľmi dobrý nápad. Okrem iného dokazuje, že v úplne inej časti republiky môže žiť a fungovať kvalitná kultúra. Príchodu a etablovaní sa festivalu v Košiciach určite pomohol aj projekt Európskeho hlavného mesta kultúry. Mesto sa ním zviditeľnilo a získalo nové priestory, v ktorých sa dajú organizovať umelecké akcie. Nehovoriac o tom, že Košičania nadobudli skúsenosti, ktoré im pomohli zvládnuť podujatie typu Art Film Festu. Ten zas donútil tvorcov a protagonistov filmov vycestovať na východ a možno časom sa vďaka tomu produkcia filmov viac rozšíri aj na východ Slovenska.

Ktoré tohtoročné festivalové filmy vás najviac zaujali?

Tri medzinárodné a jeden slovenský. Narušiteľ systému je silný nemecký film o deväťročnom dievčatku s poruchou správania, ktoré nerešpektuje žiadne pravidlá. Belgicko-francúzsky Mladý Ahmed je zas príbeh o islamskej radikalizácii 12 ročného školáka. Talianky film Pirane s detskou tvárou je o súčasnej detskej mafii v Neapole. Všetky tieto filmy a témy, ktorým sa venujú, majú silný potenciál zaujať divákov. No a zo slovenských filmov jednoznačne odporúčam Loli Paradičku. Je to film, ktorý vytvorili východoslovenskí autori a takmer všetci herci, ktorí v ňom hrajú, sú východniari. Ako človeku z tohto regiónu mi je to veľmi blízke. Zároveň som veľmi rád, že konečne tu máme film, ktorý nepochádza z bratislavských kruhov. Čím viac sa bude točiť takýchto regionálnych filmov, tým lepšie pre nás všetkých. Nielen tvorcov, ale aj divákov.

Aká bola vaša práve sa končiaca divadelná sezóna?

V Slovenskom národnom divadle som absolvoval dve premiéry. Vysokú školu diváckeho umenia, ktorú napísal súčasný maďarský dramatik István Tasnádi. Ide o interaktívnu hru troch hercov, do ktorej sú výrazne zapojení aj diváci. Ďalšiu veľkú premiéru som zažil vďaka hlavnej úlohe v divadelnej adaptácii filmu Štvorec švédskeho režiséra a scenáristu Rubena Ostlunda. Tento medzinárodne oceňovaný

film získal v roku 2017 Zlatú palmu v Cannes a nomináciu na Oscara v kategórii najlepší zahraničný film. V Mestskom divadle P. O. Hviezdoslava som si zahral Uja Váňu v tragi-komédii Antona Pavloviča Čechova. Mal som teda dosť pestrú, rušnú a zaujímavú divadelnú sezónu.

Ako často ste v Košiciach?

V Košiciach som sa narodil, mám tam rodinu a veľmi veľa kamarátov, preto na východ chodím rád. Tým, že žijem v Bratislave a som pomerne dosť vyťažený, nie vždy sa mi podarí prísť do Košíc tak často, ako by som chcel. Občas tam zájdem, keď hráme s divadlom. Súkromne chodievam tak dvakrát do roka.

Kde v našom kraji chodievate najčastejšie na výlety?

Obľubujem Spiš. Od Spišského hradu, na ktorý som sa vyštveral veľakrát, po nádherný Slovenský raj. Jeho turistické chodníky som tiež veľmi často schodil. Páči sa mi kaštieľ v Betliari. To, ako ho zariadila rodina Andrášiovcov, je niečo úchvatné. Na relatívne malom priestore môžeme vidieť krásne zbierky umenia, dobového nábytku a zároveň spoznať, ako žila a bývala uhorská šľachta v minulých storočiach. No a samostatnou kapitolou je jeho prekrásny okolitý park. V každom ročnom období je rovnako krásny a zaujme niečím iným. Ako Košičan som si vždy veľmi rád odskočil do neďalekej Zádielskej doliny. Pár kilometrov od Košíc má človek možnosť absolvovať veľmi príjemnú krátku túru.

Kde sa chystáte na dovolenku?

Väčšinou na ňu odchádzam po skončení dovolenkovej sezóny. Spolu s rodinou sme si zamilovali chorvátsky ostrov Hvar. Tam fungujem v klasickom dovolenkovej móde. Veľa spím, čítam, plávam. Jednoducho oddychujem. Ak mi to pracovné povinnosti dovoľia, vyrážame aj na aktívnejšiu dovolenku, počas ktorej spoznávame nové miesta. Vlní sme autom prešli Srbsko, Bosnu a Hercegovinu, Čiernu horu, Chorvátsko a Slovinsko. Kombinovali sme výlety do prírody, nejaké tie vodopády, pozreli Sarajevo, Mostar a mnoho iných miest a mestečiek. Zaujal nás aj Kotorský záliv v Čiernej Hore, ktorá sa nám celkovo veľmi páčila. Nádherná

príroda, pohostinní ľudia a skvelá kuchyňa. Inak celú našu balkánsku trasu vrelo odporúčam všetkým.

Ďalšie, podobné dovolenkové tipy?

Vyzdvihnúť musím hlavne výlety do Barcelony a New Yorku, ktoré boli veľmi zaujímavé. Pred pár dňami som sa vrátil z cesty, počas ktorej som prešiel Brusel, Brugy, Antverpy a Gent. Veľmi príjemné mestečká. A vrelo odporúčam Petrohrad. Bez debaty, je tam čo pozerať.

Ako ste si zvykli na Bratislavu? Ste už viac Bratislavčan ako Košičan?

Z Košíc som odišiel v roku 1996 ako 20-ročný. V Bratislave mám svoju rodinu, žijem v nej už väčšinu svojho života, takže sa cítim ako Bratislavčan. No stále fandím HC Košice. Verím, že budúci rok už konečne budeme opäť majstri.

V Košiciach som sa narodil, mám tam rodinu a veľmi veľa kamarátov, preto na východ chodím rád.

Priority poslancov KSK

Jana Cibereová

SMER-SD

Ako poslankyňa Košického samosprávneho kraja sa snažím presadzovať realizáciu projektov v rámci ochrany životného prostredia a vytváranie podmienok na rozvoj cestovného ruchu. Chcem podporovať aktivity, ktoré napomáhajú k pozitívnej propagácii Košického kraja a rozvíjajú dosiahnutú kvalitatívnu úroveň kultúrneho života. Zároveň sa budem snažiť presadzovať rekonštrukciu hraničného kameňa medzi Zemplínskou a Abovskou župou.

Marek Čižmár

nezávislý

Za kľúčové považujem participovanie na schvaľovaní krajského rozpočtu, prípravu stratégie a budúcnosti stredného školstva a sociálnych služieb, opravy ciest a podporu kultúrnych a spoločenských aktivít. Mojou prioritou je rozvoj kraja a okresu Trebišov, rekonštrukcia a oprava ciest a rozširovanie cyklo dopravy. Pozornosť venujem rozvoju regionálneho školstva a uplatneniu absolventov na trhu práce. Podporujem projekty na zatraktívnenie nášho regiónu a zlepšenie životnej úrovne občanov.

Novinky zo Zastupiteľstva KSK

Poslanci Košického samosprávneho kraja rokovali po dvanástykrát v tomto volebnom období 24. júna. Priebeh zastupiteľstva ste mohli sledovať online na facebooku KSK a na webovej stránke www.vucke.sk, kde ste našli aj prehľad tém a kompletne materiály rokovania. Zastupiteľstvo je verejné, a teda prístupné pre všetkých obyvateľov nášho kraja.

Najdôležitejšie témy z rokovania 24. júna

Poslanci rozhodli o zriadení elokovaného pracoviska Strednej odbornej školy technickej, Kukučínova 23, Košice v obci Turňa nad Bodvou. Služiu bude prevažne žiakom z marginalizovaných skupín.

Zhodnotili aj zimnú údržbu počas tohtoročnej zimnej sezóny. Správu ciest KSK stála zimná údržba 4 380 000 eur, pričom oproti predchádzajúcej zime ušetrila takmer milión eur.

Útvar hlavného kontrolóra KSK informoval o výsledkoch kontrol vykonaných na základe požiadavky zastupiteľstva z augusta minulého roka.

Poslanci schválili aj spolufinancovanie projektov z Integrovaného regionálneho operačného programu. Kraj prispeje sumou 330 000 eur na dokončenie opravy cesty II/547 od Košíc po Spišské Vlachy a sumou 200 000 eur na opravu cesty II/576 od Herlian po hranicu Prešovského kraja.

Najbližšie rokovanie Zastupiteľstva KSK sa uskutoční 26. augusta.

Východniarska komédia diváckym hitom Art Film Festu

Autor: fotky z filmu Loli Paradička

Prvýkrát v 27-ročnej histórii festivalu vyhral medzinárodnú divácku súťaž slovenský film. Celý je spätý s východným Slovenskom. Odohráva sa a žijú v ňom jeho tvorcovia aj väčšina hercov.

Zaujalo ma, ako sa herci vo filme prepínali od spisovnej slovenčiny po rôzne dialekty. Bol to kaleidoskop.

Štefan Štec

Do posledného miesta zaplnená filmová sála, ktorá pri záverečných tituloch v stojí tleskala. Takto vyzerala premiéra Loli paradičky. „Aj som sa pri nej nasmiala, aj som si trošku poplakala,“ povedala po jej zhliadnutí známa východoslovenská herečka Milka Zimková, scenáristka a hlavná protagonistka dnes už legendárneho filmu z 80-tych rokov Pásla kone na betóne. Odvtedy až do premiéry Loli paradičky nebol natočený žiaden autorský celovečerný film, ktorý by pochádzal výhradne z východného Slovenska. Vymyslela a zrežirovala ho prešovská rodina Staviarskych.

„Loli Paradička je príbeh o láske, nádeji a trpkosti života,“ hovorí Víto Staviarsky, laureát a niekoľkonásobný finalista ceny Anasoft Litera, ktorý je spolu so synom Richardom scenáristom a režisérom filmu. Hlavnými hrdinami Loli Paradičky sú Milan, jarmočný predavač cukrovíniak a Veronka, ktorá mu ukradla dva turecké medy. Zľutuje sa nad ňou a kúpi jej obed. Medzi oboma to zaškrí a po búrlivej noci v lacnej ubytovni na okraji mesta sa do seba zaľúbia a začnú si plánovať spoločný život. Veronke neprekáza, že Milan nemá

nohu, Milanovi neprekáza, že Veronka je Rómka.

V Loli paradičke hrajú takmer výlučne východoslovenskí herci. V úlohe Veronky vystupuje Kamilla Mitrášová, študentka Konzervatória Jozefa Adamoviča v Košiciach, jej filmového partnera Milana stvárnil Michal Il'kanin, herec divadla Alexandra Duchnoviča v Prešove. Vo vedľajších úlohách hrajú napríklad Michal Soltész zo Štátneho divadla v Košiciach a Kveta Stražanová, herečka Divadla Jonáša Záborského v Prešove.

Východniarsku autentickosť filmu znásobuje množstvo vtipných dialógov vo východoslovenských nárečiach. „Zaujalo ma, ako sa herci vo filme prepínali od spisovnej slovenčiny po rôzne dialekty. Bol to kaleidoskop východoslovenských rečí,“ uviedol po premiére Loli Paradičky Košičan Štefan Štec, finalista súťaže Zem spieva a redaktor národnostného vysielania RTVS.

Komédiu Lola paradička si v kinách môžete pozrieť od 18. júla.

Tip na letné výlety: Potulky okolím Zemplínskej šíravy

Populárne Jánske ohne priťahujú tisícky ľudí a štartujú letnú sezónu na Zemplínskej šírave.

Predposlednú júnovú sobotu sa hlavné miesto rekreácie v okolí Michaloviec presúva zo Zemplínskej šíravy ku jej neďalekému, rozlohou menšiemu súrodencovi, Vinianskému jazero. Rovnako tomu bolo aj tohto roku, o čom svedčila stále hustejšia premávka áut smerujúcich k tradičnému výletnému miestu Zemplínčanov. Na jazero nedajú dopustiť a sú naň patrične hrdí. „Keď môj malý išiel na sústredenie mladých hokejistov do Chorvát-

ska, jeho päťročný kamarát, ktorý prvýkrát vstúpil do Jadranu, zahundral: „Ta to u nás na vinjaku lepša voda,“ spomína na úsmevnú príhodu Anka, spolusediaca v aute, počas toho, ako v kolóne čakáme, kým nás pustia k areálu jazera. Hlavným dôvodom zápchy sú Jánske ohne, oslavy letného slnovratu. Aj keď najdôležitejšia časť zábavy začína až podvečer, ľudia sa k Vinianskému jazero hrnú už od obeda. „Máme tu dosť pestrý program, ktorý štartuje popoludní výstupom

na Viniansky hrad, ktorý spestrujú šermiari v dobových kostýmoch. Na hrade je viacero atrakcií, podobne ako na brehu Vinianskeho jazera,“ vysvetľuje Marián Makeľ, starosta obce Vinné.

Langoš až po hrade

Už pred oficiálnym otvorením je

v okolí jazera čo robiť. Okrem samotného osvieženia vo vode sa ľudia lenivo tmolia okolo množstva stánkov s jedlom, pitím, remeselnými výrobkami a ponukou všakovakých vecí a vecičiek. Horúčava sparného obeda nás núti hľadať úkryt na nejakej z letných terás miestnych podnikov. „Podme sem, tu majú výborný langoš, ktorý si vždy dám,“ ukazuje kamarátka Katka na jednu z nich. Mala pravdu, chutil skvele, len odporúčam dôležitú vec. Neurobíť tu chybu ako my a zjesť ho pred výstupom na hrad. Dosť sme ju počas šliapania preklínali. No samotná prechádzka na hrad nie je príliš náročná. Približne 40-minútové mierne a až pred samotným finále strmejšie stúpanie lesom zvládajú okolo nás v pohode deti aj podstatne staršie, vekom dôchodcovské ročníky. Cieľ rozhodne stojí za to. Hrad ponúka krásne výhľady na okolie. Pravdepodobne bol postavený v druhej polovici 13. storočia na ochranu cesty do Poľska. Spolu s Brekovským a Jasenovským hradom tvorili sústavu ochranných hradov. Kvôli bojom, ktoré boli oňho v nasledujúcich stáročiach zvädzané, prešiel niekoľkokrát rekonštrukciou. Začiatkom 18. storočia ho dal zbúrať cisár počas potláčania protihabsburského povstania. Hrad už vyše osem rokov rekonštruuje občianske združenie Zemplínskoužská hradná cesta. Vďaka podpore programu košickej župy Terra Incognita v ňom tohto roku uviedla do života šliapací žerjav. Ide o repliku unikátneho stredovekého stroja, ktorý pomôže dokončiť rekonštrukciu hradu. Žerjav meria 4 metre, po obvode má 10 metrov a dokáže dvihnúť až 700 kilogramov.

V moci živlov

Ani búrka, ktorá sa na chvíľu strhla nad Vinianským jazero a následne mierne a miestami aj výdatnejšie poprchávanie, ktoré sprevádzalo celý podvečer, neodrádzali stále pribúdajúcich ľudí. „Aj pred rokom riadne padalo. Už sme si zvykli,“ krčí plecami pani Janka, okolo ktorej v gumákoch a prišpláštoch poskakujú tri deti. To, že Jánske ohne sú na Vinianskom jazere populárne, potvrdzuje aj riaditeľ Zemplínskeho múzea Martin Molnár. Dodáva, že k svätójánskej noci sa viaže množstvo zvykov a tradícií. Tradovalo sa, že na Jána majú najväčšiu moc všetky živly - zem,

voda i oheň. Preto sa zvykli počas najkratšej noci roka páliť jánske ohne a vatry. Tieto akty boli pretrvávajúcimi obetnými rituálmi slovanského obyvateľstva pred nástupom kresťanstva. Jánske zvyky a povery sú zdokumentované aj na dolnom Zemplíne. Večer pred sviatkom Jána sa chodilo na „sobotky“ (názov pálenia ohňov). Napríklad v Bánovciach nad Ondavou dievčatá a chlapci ponosili slamu za dedinu, pokradli „kyčky“ (zväzok ražnej slamy používaný ako strešná krytina) zo striech domov a za dedinou ich podpálili. Oheň preskakovali, tancovali okolo neho a spievali: „**A na Jána Janička, kúpala sa lastovička, kúpala se, topila se a na Janička volala se.**“ Pálenie ohňov na Jána tu bolo spojené s poverou, že bosorky lietajú na metlách a tancujú s čertami. Martin Molnár sa venuje popularizácii dejín regiónu aj v neziskovej organizácii Priatelia Zemplína. Spolu s kolegami organizuje hlavne pre dovolenkujúcich na Zemplínskej šírave Špacírky po okolí. Ide o tematické výlety, ktoré približujú niektoré historické a prírodné zaujímavos-

sti Michaloviec a ich okolia. Preňho samotného je najobľúbenejším miestom oddychu drevený kostolík v dedinke Ruská Bystrá. „**Tícho, pokoj, duchovno a osobitná atmosféra,**“ vymenúva hlavne dôvody, ktoré ho vždy raz za čas dotiahnu k najvýchodnejšie situovanému drevenému kostolíku zapísanému na Zozname svetového dedičstva UNESCO - gréckokatolíckemu chrámu Prenesenia ostatkov sv. Mikuláša.

Keď je všetko dovolené

S prichádzajúcim večerom sa rozbieha hlavný program Jánskych ohňov. Ako prvé nastupujú na pódium folklórne súbory. Od detských až po dospelé. Mimochodom, najstarší a najväčší festival v zemplínskom regióne venujúci sa tradičnej ľudovej kultúre prebehne v Michalovciach na Námestí osloboditeľov 9. až 11. augusta. Nesie názov Zemplínske slávnosti a

okrem predstavenia zvykov Zemplína na ňom vystúpia aj hostia z iných regiónov. Nielen zo Slovenska ale tiež z Indie, Čiech a Ukrajiny.

Večerný program Jánskych ohňov je mixom tradičnej a súčasnej zábavnej kultúry. Vrcholí zapálením vatry. Počas toho, ako prichádza noc, sa na rozum derie ďalšia tradícia letného slnovratu. Vraj je počas nej v zákrutách lesov všetko dovolené. Pri pohľade na potulujúce sa páry je vidieť, že je vnímaná rôzne. Svedčí o tom mierne nervózne zazerania mnohých nežnejších polovičiek na stále viac alkoholom rozpustilých partnerov. Slabou náplastou a výhovorkou bol fakt, že kvôli dažďu a mokrej zemi sa nemôžu konzumovať všetky druhy pohanských tradícií. A tak pre tých, ktorí chceli a vplyvom rôznych okolností nemohli dôsledne dodržiavať všetko, čo je s letným slnovratom spojené, predstavoval útechu aspoň blížiaci sa koncert Mariána Čekovského, hlavnej hviezdy tohtoročných Jánskych ohňov na Vinianskom jazere.

Bezradným rodinám pomôžeme dočasným bývaním

Klienti okrem ubytovania získajú právne a sociálne poradenstvo.

Jana má krátko po tridsiatke, no stihla už prežiť viac než mnohí za celý život. Nedávno jej situáciu skomplikovala smrť v rodine. Ak by nebolo útulku pre matky s deťmi, pravdepodobne by so synom skončila na ulici. Podobných, často ešte smutnejších príbehov počúvajú sociálni pracovníci desiatky. Košická župa sa rozhodla podať matkám a rodinám s deťmi v kríze pomocnú ruku.

Otvorili sme dva župné útulky pri ANIMA-DSS na Ulici Andreja Kmeťa v Michalovciach a v zariadení LUMEN na Jesenského ulici v Trebišove. Obidva vznikli pri už existujúcich

domovoch sociálnych služieb s komplexnou ponukou služieb, vrátane služby včasnej intervencie. Každý z útulkov dokáže po strate bývania zabezpečiť základné životné potreby pre 15 klientov. Rodiny v náročnom životnom období neskončia na ulici, ale dostanú šancu, aby si usporiadali život nanovo. V zariadení môžu pobudnúť maximálne rok. Doposiaľ vykonávali v kraji daný typ služby len štyria neverejní poskytovatelia pre približne 200 prijímateľov. „**V súčasnosti je v evidencii čakateľov u neverejných poskytovateľov približne 71 žiadostí o poskytovanie sociálnej služby. Očakávam, že naše**

nové krajské zariadenia situáciu zlepšia. Rozširovanie sociálnych služieb je ďalším krokom košickej župy v rozhýbaní kraja,“ uviedol košický župan Rastislav Trnka.

Klienti okrem ubytovania získajú právne a sociálne poradenstvo, v prípade potreby aj obuv a ošatenie. Personál im pomôže pri hľadaní zamestnania, trvalého bývania mimo zariadenia, s výchovou detí či hospodárením s financiami. Usmerní aj pri komunikácii s inštitúciami ako súd, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny či exekútori.

Cesta k budúcim medailám sa začína v kraji

Košický samosprávny kraj (KSK) chce pomôcť Slovenskému zväzu ľadového hokeja (SZLH) rozhýbať hokej. Predseda KSK Rastislav Trnka a vtedajší prezident SZLH Martin Kohút podpísali v polovici júna Memorandum o spolupráci. Zamerať sa chcú na podporu hokeja v Košickom kraji a výchovu mladých hokejových talentov. „Som veľmi rád, že sme na východe Slovenska našli silného partnera na spoluprácu - Košický samosprávny kraj. Naším cieľom je vytvoriť také podmienky, aby deti a mladí ľudia mohli viac športovať, vzdelávať sa, aby viedli aktívny život v komunite, kde sa navzájom podporujú, budujú si medzi sebou sociálne väzby a zážitky,“ uviedol Martin Kohút.

„Každý z nás tuší, že ak chce slovenský hokej udržať tempo so svetovou špičkou, musí viac zabráť v oblasti prípravy našich mladých hokejistov. Sme radi, že so Slovenským zväzom ľadového hokeja sme sa dohodli na spolupráci, ktorej cieľom je práve príprava hokejových talentov. Kraj sa zameria na výstavbu športovej infraštruktúry a spoluprácu v oblasti vzdelávania a prípravy žiakov. Ťažiť chceme aj z potenciálu hokejového turizmu,“ dodal košický župan Trnka. Košický kraj chce participovať na vytvorení Regionálnej hokejovej stredoškolskej akadémie, Centra špecializovaného tréningu a servisu aj regionálnej vzdelávacej platformy. Spolu so SZLH chce spolupracovať

v oblasti uplatnenia vrcholových športovcov po skončení ich kariéry. Zámerom je aj vytváranie zón voľného športovania v kraji. Realizáciou aktivít by sa mala v Košickom kraji zlepšiť pohybová aktivita žiakov a vytvoriť podmienky pre výchovu špičkových hokejistov, ktorí budú vzorom pre mládež.

Okrem SZLH a Košického samosprávneho kraja sú partnermi Memoranda stredná škola v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja, Stredná športová škola na Triede SNP, Centrum voľného času a Krajská organizácia cestovného ruchu Košice Región Turizmus.

Chceme potraviny od našich farmárov

Kraj chce pomôcť zvýšiť zamestnanosť na farmách a dopriať zdravšiu stravu klientom v krajských zariadeniach

Pamätáte sa na voňavé paradajky, uhorky, hrozno alebo melóny z detstva? Určite aj vám viac chutia čerstvé potraviny od našich domácich výrobcov než tie zakonzervované bez farby a chuti, ktoré k nám cestujú z opačnej strany zemegule niekedy aj niekoľko týždňov.

Košický samosprávny kraj preto pri nákupe vo svojich zariadeniach uprednostní produkty od lokálnych farmárov. Župa podpísala s Iniciatívou poľnohospodárov memorandum. „Zaviazali sme sa priniesť na taniere klientov našich zariadení viac čerstvého ovocia, zeleniny a mäsa od domácich farmárov. Pomôžeme východniarom, rozšírime zamestnanosť a zároveň doprajeme zdravšiu stravu deťom v našich školách či klientom v sociálnych zariadeniach,“ povedal košický župan Rastislav Trnka.

V roku 2017 zamestnávalo poľnohospodárstvo na Slovensku 48-tisíc ľudí, čo predstavuje 1,9 percenta spomedzi všetkých pracujúcich v národnom

hospodárstve. Priemer Európskej únie je pritom 3,8 percenta. Nie je tajomstvom, že Slovensko dlhodobo zaostáva v potravinovej sebestačnosti. Tá sa v súčasnosti pohybuje na úrovni 45 až 50 percent, pričom priemerný podiel v krajinách EÚ je 95 percent.

Odborníci na pôdohospodárstvo považujú rozvoj malých a stredných rodinných fariem za jeden z najdôležitejších predpokladov na oživenie zaostávajúceho pôdohospodárstva. V memorande sa kraj zaviazal riešiť situáciu systematicky. Pozitívne výsledky prinesie podpora učňovských a stredných poľnohospodárskych škôl v župe a ich intenzívnejší kontakt s malými a strednými farmármi, ktorí sa orientujú na chov a pestovanie potravín, určených pre spotrebu a výživu obyvateľstva (nie technických plodín). Žiaci získajú praktické zručnosti a vedomosti v reálnom prostredí, zároveň dostanú dobrý príklad zdravého stravovania.

Agrokruhy začali v Príbeníku

Ďalším projektom košickej župy, ktorým chceme rozhýbať poľnohospodárstvo v kraji, sú Agrokruhy. Vďaka nemu sa žiaci na Strednej odbornej škole v Príbeníku v trebišovskom okrese naučia pestovať zeleninu v bio kvalite.

System funguje ako robotizované poľné pracovisko, ktoré zbavuje pestovateľa fyzickej námahy bez využitia ťažkej mechanizácie. Tiež pomáha k rekultivácii pôdy, zastavuje jej znehodnotenie a revitalizuje vidiek. Na školskom pozemku sa vytvorí riadky v tvare špirály, ktoré bude obrábať otočné rameno na elektrický pohon. Mechanizmy do Agrokruhov pre modelovú farmu na škole v Príbeníku vyrobili na Strednej priemyselnej škole technickej v Košiciach. Zapojilo sa viac než 90 žiakov. Aj v tomto projekte má košická župa ambíciu zabezpečiť odbyt vypestovaných produktov do zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja.

Rink pomáha remeselníkom premeniť hobby na biznis

Rink
 Remeselnický inkubátor
 Gemer

Róbert Slíž má len 21 rokov, no jeho dielňa odliala za posledné tri roky viac ako 40 zvonov rôznych veľkostí. Vynímajú sa v niekdajšej hradnej kaplnke v Levočských Lúkach, či v kostole sv. Kríža v Dunajskej Lužnej. Jeden je napríklad súčasťou pamätníka padlých vojakov v Krásnohorskej Dlhej Lúke. Remeslo nezdedil, našiel si k nemu cestu sám.

Prvú spomienku na zvonu má Slíž ako

štvorročný. „**Starý otec ma zo zaujímavosti vzal na mestskú zvonicu v Plešivci, možno vtedy mi učarovali,**“ hovorí mladý remeselník a študent hutníckeho vysokoškolského odboru Róbert. V 12 rokoch sa mu zvonu priplietli do života opäť. Počas školského výletu ho očarili tie v Dóme sv. Alžbety v Košiciach. Nasledovali početné návštevy veží a zvoníc po celom Slovensku, ktoré si Róbert podrobne zdokumentoval. Prvý vlastný zvon si skúsil odliať ako pätnásťročný.

Po troch rokoch pokusov a omylov sa mu konečne podarilo zhotoviť taký, s ktorým bol spokojný.

Zvonolejárrov v strednej Európe by ste zráтали na dvoch rukách. Slíž navyše pri výrobe využíva náročnejšiu, tradičnú stredovekú technológiu. Zvony odlieva do foriem pripravených zo špeciálnej zmesi ílovej hliny a ďalších prírodných prísad. Napriek svojemu talentu a unikátnemu remeslu po čase narazil na problém. „**Mal som síce youtube kanál a stránku na facebooku, ale nestačilo to. Potreboval som svoju tvorbu prezentovať klientom vo väčšej miere,**“ hovorí Slíž. Rozhodol sa využiť služby Remeselnického inkubátora Gemer (Rink), ktorý tento rok ako prvý v župe otvoril Košický samosprávny kraj v Dome tradičnej kultúry Gemera na Betliarskej ulici 8 v Rožňave.

Cez internetový formulár na stránke www.remeselnickyinkubator.sk sa Róbert bezplatne zaregistroval do Databázy remeselníkov a ľudovoumeleckých výrobcov Košického kraja. Členstvo v komunite je nezáväzná, avšak plynú z neho výhody, ako napríklad bezplatné kurzy a školenia či zľavy na workshopy, tréningy zručností a odborné prednášky. Začínajúci keramikári a tkáči môžu vďaka

Remeselníci, hláste sa tu:

Remeselnický
 inkubátor Gemer
 Betliarska 8
 048 01 Rožňava
 +421 917 419 259

www.remeselnickyinkubator.sk

členstvu absolvovať stáže v Dome tradičnej kultúry Gemera v Rožňave. Remeselníci získajú podporu pri organizácii autorských výstav doma aj v zahraničí, taktiež pri certifikácii a predaji svojich výrobkov. Napríklad im poradia, ako predávať remeselné či tradičné potravinárske produkty na trhoch a pritom neporušiť zákon.

Inkubátor zastrešuje Gemerské osvetové stredisko. Jeho riaditeľka Helena Novotná hovorí, že zručnosť je v súčasnom svete málo. Remeslo má síce zlaté dno, no neplatí to automaticky. Ani ten najtalentovanejší výrobca sa nezaobíde bez základov z marketingu a reklamy. „**V našom inkubátore sa remeselníci z celého Košického kraja dozvedia, ako vybudovať vlastnú značku, ako si založiť podnikanie a uplatniť sa v kreatívnom svete biznisu,**“ hovorí Novotná. Pre začínajúcich aj etablovaných remeselníkov pripravujú edukačné aktivity v rôznych oblastiach. „Rink sme zakladali s ambíciou pomôcť remeselníkom, najmä z vidieckeho prostredia, a tak pozitívne meniť aj vnímanie ľudí o regionálnych tradíciách, o regionálnej kultúrnej identite, ovplyvniť rozvoj turizmu, propagáciu kraja, rodinného podnikania či kreatívnej ekonomiky,“ dodala Novotná.

Na jednom z prvých workshopov v Rink-u si posvietili na produktové fotenie. Remeselníci si trénovali, ako profesionálne odфотографovať svoje diela v domácich podmienkach. Kurz absolvoval aj zvonolejár Róbert Slíž. „**Naučili nás, ako svoj produkt štýlovo nafotiť, aby bola fotografia pútavejšia pre klienta. Hneď som to začal využívať v praxi,**“ vraví Slíž.

Na inom kurze sa mladý remeselník

dozvedel, ako pritiahnúť zákazníkov vďaka Instagramu a ako sa prezentovať na webe. Po školení si zriadil instagramový účet a vytvoril webstránku. Pri ich tvorbe využíval nové produktové fotografie. „**Teraz ma dokáže nájsť viac ľudí, mám pozitívnu spätnú väzbu,**“ dodával Slíž. Plánuje sa zúčastniť i na ďalších aktivitách v inkubátore.

Rink myslí aj na tých, ktorým chýba technické zabezpečenie. Priamo v inkubátore majú k dispozícii zdieľanú infraštruktúru - počítače, internet, fotoštúdio a tiež odbornú personálnu podporu. Na požiadavky ľudovoumeleckých tvorcov a remeselníkov dokážu reagovať flexibilne. Ak prejavia záujem o špecifický kurz, Rink vyhľadá a zabezpečí príslušného školiteľa. „**Za najväčší problém súčasných remeselníkov považujem propagáciu. Mnohí nemajú vizitky, sociálne siete ani webstránku. Nedajú o sebe veďieť a ľudia ich nepoznajú, hoci sú šikovní,**“ zhodnotil Róbert Slíž.

Intenzívne edukačné aktivity sa v inkubátore spustia na jeseň, na záver roka je naplánovaná prvá Krajská konferencia remeselníkov. Rink sa však prázdninovať nechystá. „**Počas letných mesiacov postupne kontaktujem tých remeselníkov, o ktorých viem a zároveň vyhľadávam nových a ponúkam im naše služby,**“ uzavrela manžérka Rink Renata Palme.

Leto v Košickom kraji

9. - 11. 8.

Zemplínske slávnosti

Festival vstupuje už do svojho 60. ročníka. V úvodnom programe vystúpia folklórne súbory a program spestrí muzikál. Na záujemcov čaká spoločná tancovačka karičky, klenotnicový folklórny program, vystúpenie zahraničných hostí z Indie, Čiech a z Ukrajiny. Sobotný večer bude patriť módnej prehliadke tradičných odevov.

17. 8.

Chlebom a vínom

Areál kaštieľa v Trebišove ožije dožinkovými tradíciami. V tomto roku bude podujatie rozšírené o ponuku ochutnávky tradičných zemplínskych ľudových jedál a tokajských vín. Lákadlom bude predvádzanie procesu výroby chleba, počnúc mlátením obilia, cez mletie zrna na múku až po pečenie v tradičnej domácej peci.

18. 8.

Furmanské preteky

Furmanské preteky sa uskutočnia v lesoparku tamojších kúpeľov. TOP podujatie Terra Incognita návštevní-

kom ponúkne pestrú škálu zážitkov – okrem rastúceho počtu súťažiacich i súťažných disciplín to bude divácky obľúbená súťaž „O najkrajší pár koní“, prehliadka remesiel či populudňajšie výlety do blízkeho okolia.

22. - 24. 8.

Gemerský folklórny festival - Rejdová 2019

Najväčšie folklórne podujatie na hornom Gemeri. Obec Rejdová s tradičnými dvormi a unikátnou prírodnou scenériou vytvára príležitost pre možnosť prezentácie hodnôt tradičnej ľudovej kultúry. Aj preto sa spomína často a zaslúžene rejdovský festival ako najautentickejší v rámci Košického samosprávneho kraja.

Viac informácií nájdete na webových stránkach kultúrnych inštitúcií.

Súťaž

Milí lúštitelia, správnu odpoveď z osemsmierovky nám pošlite e-mailom na tlacove@vucke.sk do 31. 7. 2019. Vyhrať môžete rodinný lístok do Banického v Rožňave a 2 lístky do Spišského divadla na premiéru komédie Krásne je v Tatrách. Účastníci prihlásením sa do súťaže a splnením podmienok dávajú KSK svoj výslovný súhlas so spracovaním osobných údajov, ktorými sú poskytnuté identifikačné údaje účastníka súťaže (meno, priezvisko, e-mail, adresa trvalého pobytu, telefónne číslo). Tieto osobné údaje budú spracované výlučne na účely realizácie súťaže a odovzdania výhry. Výherca z predchádzajúceho čísla: **Jozef Rychnavský**

P	R	Á	Z	D	N	I	N	Y	K	M	U	I	R	Á	T	E	N	A	L	P	N	A	D	L
K	E	Š	T	U	D	E	N	T	O	E	C	N	A	F	U	K	O	V	A	Č	K	A	I	Ž
V	T	M	K	O	L	E	S	O	D	X	H	A	V	A	R	Í	Š	Í	Ý	K	R	A	J	B
E	O	Ž	U	N	Í	Ž	U	R	Á	P	O	M	V	K	I	L	E	T	O	H	U	D	B	A
T	O	E	N	R	Š	D	O	B	R	O	D	R	Ú	Ž	S	T	V	O	D	A	L'	P	I	N
Y	Š	D	A	C	T	A	R	O	H	Z	N	U	E	I	T	S	E	M	Á	N	A	A	K	Í
T	I	Á	N	O	M	N	G	D	O	Í	Í	F	K	Z	A	G	R	O	K	R	U	H	D	C
S	P	L	A	V	Á	R	E	Ň	T	C	K	A	L	V	A	R	Y	K	K	Ď	M	O	S	T
E	S	M	A	J	A	K	H	C	E	I	M	S	I	V	A	J	B	O	O	B	R	A	Z	V
C	H	R	Á	M	A	K	Ú	L	L	A	P	A	M	I	C	H	A	L	O	V	C	E	B	O

AGROKRUH, BANÍCTVO, CENTRUM, CESTY, CHODNÍK, CHRÁM, DEKA, DOBRODRUŽSTVO, DOBROTY, EXPOZÍCIA, FURMAN, HORA, HOTEL, HRAD, HUDBA, JAZERO, KOLESO, KRAJ, KVETY, LETOHRÁDOK, LOKOMOTÍVA, LOĎ, LÚKA, MAPA, MICHALOVCE, MLÁDEŽ, MOST, NAFUKOVAČKA, NANUK, NÁMESTIE, OBEC, OBJAV, OBRAZ, PARK, PLANETÁRIUM, PLAVÁREŇ, PROGRAM, PRÁZDNNINY, RUŽÍN, RYBA, SMIECH, SPIŠ, TURISTA, VLAK, VODA, VÝHLAD, ŠTUDENT, ŠIRAVA, ŽIAK